CYNGOR CAERDYDD
CARDIFF COUNCIL

CYFARFOD CABINET: 29 CHWEFROR 2024

ADDYSG CAERDYDD: STRATEGAETH GYDWEITHREDU A FFEDEREIDDIO

ADDYSG (Y CYNGHORYDD SARAH MERRY)

EITEM AGENDA:

Mae Atodiad 2 o'r adroddiad hwn wedi'i olygu i ddileu gwybodaeth bersonol sydd wedi'i heithrio rhag cael ei chyhoeddi yn unol â pharagraffau 12 a 13 Atodlen 12A, Rhan 4 Deddf Llywodraeth Leol 1972.

Rheswm dros yr Adroddiad hwn

1. I alluogi'r Cabinet i ystyried argymhelliad i fabwysiadu Addysg Caerdydd: Strategaeth Gydweithredu a Ffedereiddio.

Cefndir

Cyd-destun Caerdydd – 'Cryfach, Tecach, Gwyrddach' a Phwysigrwydd Addysg

2. Ym mis Hydref 2019, cymeradwyodd y Cabinet weledigaeth newydd ar gyfer dysgu ac addysgu, Caerdydd 2030. Mae hyn wedi darparu fframwaith ar gyfer atgyfnerthu cynnydd parhaus ac wedi cefnogi gwelliant addysgol dros y 4 blynedd diwethaf.

3. Rydym yn cydnabod bod Caerdydd wedi gwneud cynnydd sylweddol o ran nifer yr ysgolion sy'n cynnig profiadau addysgol o ansawdd uchel i'w disgyblion fel y gwelir drwy adroddiadau Estyn sydd wedi'u gyrru gan arweinwyr a llywodraethwyr cryf ar draws ein hysgolion. Mae pob ysgol yng Nghaerdydd yn gweithio mewn partneriaeth ag eraill, boed gyda theuluoedd a sefydliadau yn eu cymuned leol, wrth bontio gydag ysgolion uwchradd neu gydag ysgolion eraill gyda'r bwriad o wella cyfleoedd i ddysgwyr a staff.

4. Fodd bynnag, roedd y pandemig yn ei gwneud yn ofynnol i ysgolion fabwysiadu ffyrdd gwahanol iawn o weithio gyda defnydd sylweddol o ddysgu ac addysgu ar-lein er, i lawer, nid oedd y trawsnewid sydyn yn galluogi pawb i elwa o'r un mewnbwn ag y byddent yn yr ysgol. Er bod y mwyafrif helaeth o'n dysgwyr wedi profi mwy o sefydlogrwydd wrth ddychwelyd i ddysgu yn gyson yn yr ysgol dros y ddwy flynedd ddiwethaf, mae etifeddiaeth COVID-19 yn parhau, gyda Phrif Arolygydd Ei Fawrhydi

DRAFT

dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru yn nodi sut mae 'dysgu a gollwyd' wedi effeithio ar ddysgwyr, ynghyd a lefelau absenoldeb uchel parhaus a disgyblion yn gwrthod dychwelyd i amgylchedd yr ysgol, oherwydd pryder.

5. Roedd nifer y dysgwyr yng Nghaerdydd gydag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) cymhleth sydd angen darpariaeth arbenigol eisoes yn cynyddu'n raddol cyn 2020. Mae cyfraddau ar ôl y pandemig wedi cynyddu'n gyflymach yn hytrach na lleihau gyda thua 3.5% o ddysgwyr bellach angen lleoliadau arbenigol i ddiwallu eu hanghenion, o'i gymharu â 2.9% yn 2017/18. Mae ymateb i'r heriau hyn yn effeithiol wedi golygu bod angen cynllunio gofalus i gefnogi ein dysgwyr, eu teuluoedd a'n gweithlu addysg wrth iddynt ddychwelyd i'r normau blaenorol.

6. Yn dilyn y pandemig mae'r DU wedi wynebu heriau ariannol gyda gwasanaethau cyhoeddus dan bwysau digynsail yn enwedig o ran cyllid ar gyfer gwasanaethau iechyd, gofal cymdeithasol ac addysg. Mae anghydraddoldeb incwm wedi cynyddu gyda rhagor o blant yng Nghaerdydd yn byw mewn teuluoedd incwm isel cymharol (AGPh) a chyfran uwch o ddysgwyr yn gymwys i gael cPYADd (Llywodraeth Cymru 09/2023).

Materion

7. Dros y blynyddoedd diwethaf mae Caerdydd wedi profi’r heriau canlynol sy’n dod i'r amlwg:

- Newidiadau demograffig – gan gynnwys cyfraddau genedigaethau sy'n amrywio tua 1000 o frig i waelod carfannau disgyblion
- Y galw am ADY – mae hynny wedi rhagori ar gyflenwad lleoedd dros nifer o flynyddoedd
- Newidiadau mewn patrymau ymfudo lleol a ledled y ddinas
- Ymrwymiadau a thargedau cenedlaethol a lleol ar gyfer ehangu darpariaeth ysgolion cyfrwng Cymraeg
- Ystad addysg – mae honno mewn cyflwr gwael oherwydd degawdau o danfuddsoddi hanesyddol
- Heriau recriwtio a chadw – gan gynnwys pob lefel o staffio
- Ansefydlogrwydd ariannol gyda nifer cynyddol o ysgolion yn wynebu heriau'r gyllideb - yn gyson â gweddill y DU
- Anghydraddoldeb darpariaeth – gan gynnwys mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg ac ôl-16
- Lles ac iechyd meddwl pobl ifanc - mae hynny wedi dirywio ers y pandemig
- Dim digon o ddefnydd o'r cyfleusterau ar draws ein hystad addysg - gydag angen i alluogi rhagor o fynediad at asedau ffisegol a darparu rhagor o werth i gymunedau lleol.

DRAFT

Y Ffordd Ymlaen

8. Gan ystyried yr holl faterion a amlinellir uchod, mae'n amlwg bod pwysigrwydd sicrhau bod ein dysgwyr yn gallu elwa o addysg hynod effeithiol yn bwysicach fyth os ydym am gymryd camau breision wrth wrthbwyso anfantais a chefnogi symudedd cymdeithasol a chydlyniant.

9. Addysg Caerdydd: Datblygwyd Strategaeth Gydweithredu a Ffedereiddio sydd wedi'i hamgáu yn **Atodiad 1** i adeiladu ar y cyflawniadau diweddar ar draws ysgolion Caerdydd, i ystyried y gofynion newidiol ar gyfer y dyfodol ac i amlinellu ein gweledigaeth i gyflawni themâu a nodau Caerdydd 2030.

10. Wrth gydnabod rôl arweinyddiaeth a llywodraethu cryf wrth hyrwyddo canlyniadau addysgol i blant a theuluoedd, bydd Caerdydd, drwy'r strategaeth hon, yn edrych ar wella prosesau cydweithredol er budd ein dysgwyr a'r gweithlu addysg yn y ddinas. Bydd y strategaeth yn darparu fframwaith i annog cydweithredu ac yn cynnwys pecyn cymorth y dylai ymarferwyr ei ystyried mewn ardaloedd lleol ledled y ddinas.

11. Mae manteision cydweithredu rhwng ysgolion bellach wedi'u sefydlu'n gadarn yng Nghaerdydd ac yn cael eu cefnogi gan ymchwil genedlaethol a rhyngwladol i systemau ysgolion effeithiol ledled y byd. Mae hyn wedi cynnwys adolygiad thematig Estyn (2019) a Chanllawiau Proses Ffedereiddio Ysgolion a Gynhelir ar gyfer Awdurdodau Lleol ac Ysgolion (2023) a oedd yn ystyried yr ymchwil yn feirniadol ac yn nodi'r manteision allweddol canlynol fel rhan o'u casgliad:

- strwythurau arweinyddiaeth strategol, llywodraethu a rheoli cryf sy'n caniatáu i arweinwyr ysgolion ganolbwyntio ar ddysgu, addysgu a chodi safonau
- mae dysgu a phrofiadau cymdeithasol ehangach ar gyfer dysgwyr yn cefnogi canlyniadau gwell a mwy cynaliadwy
- cyfleoedd recriwtio dengar a chadw staff drwy ddarparu ystod o ddysgu proffesiynol a llwybrau gyrfa newydd i staff
- cyfleoedd newydd i staff gydweithio, cynyddu cymhelliant, lleihau llwyth gwaith ac unigedd drwy gynllunio a gweithgareddau a rennir
- rhannu adnoddau, manteisio ar arbedion maint ac osgoi dyblygu adnoddau ac ymdrech
- cyfrifoldebau ac atebolrwydd a rennir i blant ar draws cymunedau yn hytrach nag o fewn ysgol benodol yn unig er budd pob dysgwr
- cynnig gwasanaethau estynedig ar draws ysgolion ac amrywiaeth o weithgareddau, gofal plant, cymorth i rieni a mynediad cymunedol na fydd ysgol unigol efallai'n gallu darparu, gan gefnogi cydlyniant cymunedol a helpu i gynnal darpariaeth addysg.

12. Mae'r strategaeth hon yn adeiladu ar y dystiolaeth hon, ynghyd ag ymgorffori profiad a gwybodaeth gweithwyr proffesiynol Caerdydd a Consortiwm Canolbarth y De (CCD) a phenaethiaid Caerdydd sy'n fedrus wrth gydweithredu ac sydd â gallu amlwg i arwain sefydliadau dysgu ac addysgu o ansawdd uchel sy'n cynnwys dwy ysgol neu fwy fel y dangosir yn yr astudiaethau achos yn **Atodiad 2**.

Ymgynghori ag Aelodau Lleol

13. Mae hon yn strategaeth ledled y ddinas a allai effeithio ar lawer o wardiau. Byddai aelodau lleol yn cael eu briffio ac ymgynghorir yn ffurfiol â hwy pan fydd cynigion cysylltiedig yn cael eu cyflwyno.

Rhesymau dros yr Argymhellion

14. Cyflwyno cynnig Addysg mwy lleol ar draws y ddinas sy'n cefnogi canlyniadau Addysg.

Effaith y cynigion ar y Gymraeg

15. Mae Strategaeth y Gymraeg Llywodraeth Cymru yn nodi'r weledigaeth o filiwn o siaradwyr Cymraeg ledled Cymru erbyn 2050.

16. Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei strategaeth Cymraeg 2050 yn 2017, sy’n nodi gweledigaeth o greu miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Erbyn 2050, y nod yw y bydd 40 y cant o blant (ym mhob grŵp blwyddyn) yn derbyn addysg trwy gyfrwng y Gymraeg. O blith y rhai sydd mewn addysg cyfrwng Saesneg, y dybiaeth yw y bydd hanner y rhai sy'n gadael yr ysgol yn dweud eu bod yn gallu siarad Cymraeg. Mae'r strategaeth yn rhagdybio, yn genedlaethol, y bydd 70 y cant o bobl ifanc 15 oed yn gallu siarad Cymraeg erbyn 2050, sy'n cynnwys 40 y cant yn dod o ysgolion Cymraeg a 30 y cant yn dod o ysgolion cyfrwng Saesneg.

17. Mae Rheoliadau Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019 yn gwneud darpariaeth i awdurdod lleol baratoi cynllun deng mlynedd. Cyhoeddwyd Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (CSCA) Caerdydd ar wefan y Cyngor ar 1 Medi 2022 yn dilyn cymeradwyaeth gan Weinidog Cymru ym mis Gorffennaf 2022.

18. Mae'r strategaeth hon yn cefnogi holl ganlyniadau CSCA Caerdydd, ond yn fwyaf nodedig mae'n cyfrannu at gynnydd nifer y staff addysgu sy'n gallu addysgu'r Gymraeg (fel pwnc) ac addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r strategaeth yn cynnwys rhaglen arweinyddiaeth weithredol a fyddai'n darparu llwybr datblygu i lywodraethwyr ac arweinwyr Cymraeg dawnus. Yn unol â'r strategaeth, byddai cydweithredu a ffedereiddio hefyd yn gallu datblygu llwybrau datblygiad proffesiynol ar draws y sefydliad a allai ddenu staff sy'n siarad Cymraeg.

Llesiant Cenedlaethau’r Dyfodol

19. dMae Deddf Llesiant Cenedlaethau’r Dyfodol (Cymru) 2015 (“y Ddeddf”) yn gosod ‘dyletswydd llesiant’ ar gyrff cyhoeddus gyda’r bwriad o geisio cyflawni 7 nod llesiant cenedlaethol Cymru – Cymru sy’n ffyniannus, yn wydn, yn iachach, yn fwy cyfartal, sydd â chymunedau cydlynus, sydd â diwylliant bywiog lle mae’r iaith Gymraeg yn ffynnu, ac sy’n gyfrifol ar lefel fyd-eang.

DRAFT

20. Wrth arfer ei ddyletswyddau o dan y Ddeddf, mae’r Cyngor wedi gosod a chyhoeddi amcanion llesiant sydd wedi’u dylunio i wneud y gorau o’i gyfraniad i gyflawni’r nodau llesiant cenedlaethol. Nodir yr amcanion lles yng Nghynllun Corfforaethol Caerdydd ar gyfer 2021-2024.

21. Mae'r strategaeth hon yn cyd-fynd yn agos â nodau'r Ddeddf wrth iddi geisio sefydlu sylfeini cryf ar gyfer dyfodol Addysg gynaliadwy ac wrth wneud hynny bydd yn cefnogi'r deilliannau Addysg a amlinellir yng Nghaerdydd 2030. Gellir gweld yr effaith yn yr Asesiad Sengl yn **Atodiad 2**.

Goblygiadau Ariannol

22. Mae'r adroddiad Cabinet hwn a'r strategaeth atodedig yn nodi cyd-destun presennol darpariaeth Addysg yng Nghaerdydd, a dyheadau darpariaeth addysg dros y 10 mlynedd nesaf, yn enwedig cynyddu cydweithredu a chynyddu ffedereiddio ysgolion. Er nad yw'r argymhellion i'r adroddiad yn arwain yn uniongyrchol at unrhyw oblygiadau ariannol, bydd angen ystyried pob cam sy'n codi ac a oes goblygiadau o ran adnoddau ai peidio.

23. Mae'r adroddiad wedi'i osod yn erbyn cefndir ariannol anodd o fewn ysgolion yr awdurdodau, gan fod mwy a mwy o ddibyniaeth ar falansau ysgolion yn arwain at nifer cynyddol o ysgolion yn pennu cyllideb â diffyg. Mae **Atodiad 1** yn nodi, lle na chytunwyd ar gynllun canolig gydag ysgolion sy'n pennu cyllideb gytbwys, dylai weithredu fel sbardun i ystyried ffedereiddio dan arweiniad yr ALI. Er mwyn i ffedereiddio unrhyw ysgolion fod yn hyfyw yn ariannol, byddai angen i'r gost sy'n gysylltiedig â gweithredu model ffederal fod yn fforddiadwy yn y byrdymor, ac arwain at system addysg sy'n gynaliadwy yn ariannol yn yr hirdymor. Bydd angen asesu fforddiadwyedd ar falansau cyffredinol yr ysgol i sicrhau nad oes unrhyw risg i wydnwch ariannol yr awdurdod, a bydd angen rheoli unrhyw oblygiadau ariannol o fewn adnoddau presennol ac yn y dyfodol. Nid oes dyraniad cyllidebol wedi'i neilltuo'n benodol ar gyfer rhoi cynlluniau gweithredol ar waith i gyflawni'r weledigaeth hon.

<u>Goblygiadau Cyfreithiol (gan gynnwys Asesiad o’r Effaith ar Gydraddoldeb lle bo hynny'n briodol)</u>

24. Mae gan y Cyngor rwymedigaeth gyfreithiol o dan Ddeddf Addysg 1996 i hyrwyddo safonau uchel a chyflawni potensial wrth arfer ei swyddogaethau addysg. Mae Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 yn nodi rhwymedigaethau'r Cyngor i sicrhau gwelliant parhaus wrth arfer ei swyddogaethau.

25. Wrth ystyried y mater hwn, rhaid i’r Cyngor barchu ei ddyletswyddau cydraddoldeb sector cyhoeddus o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 (gan gynnwys dyletswyddau sy’n benodol i’r sector cyhoeddus yng Nghymru). Mae’r dyletswyddau yn mynnu bod y Cyngor yn rhoi ystyriaeth briodol i'r angen i (1) gael gwared ar wahaniaethu anghyfreithlon, (2) hybu cyfle cyfartal a (3) meithrin perthnasoedd da ar sail y nodweddion gwarchodedig. Y nodweddion gwarchodedig yw oed, ailbennu rhywedd, rhyw, hil (gan gynnwys tras ethnig neu genedlaethol, lliw neu

DRAFT

genedligrwydd), anabledd, beichiogrwydd a mamolaeth, priodas a phartneriaeth sifil, cyfeiriadedd rhywiol, crefydd neu gred - gan gynnwys diffyg crefydd neu gred.

26. Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a Safonau'r Gymraeg, gan ystyried effaith ei benderfyniad ar y Gymraeg.

27. Wrth wneud penderfyniadau strategol, mae gan y Cyngor ddyletswydd statudol hefyd i roi sylw dyledus i'r angen i leihau anghydraddoldebau o ran canlyniadau sy'n deillio o anfantais economaidd-gymdeithasol ('y Ddyletswydd Economaidd-Gymdeithasol' a osodir o dan adran 1 Deddf Cydraddoldeb 2010). Wrth ystyried hyn, rhaid i'r Cyngor roi sylw i'r canllawiau statudol a gyhoeddir gan Weinidogion Cymru (WG42004 Cymru Fwy Cyfartal, Y Ddyletswydd Economaidd-Gymdeithasol Deddf Cydraddoldeb 2010 (llyw.cymru) a rhaid iddo allu dangos sut y mae wedi cyflawni ei ddyletswydd.

28. Nod Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb yw nodi goblygiadau cydraddoldeb y penderfyniad arfaethedig, gan gynnwys anghydraddoldebau sy'n deillio o anfantais economaidd-gymdeithasol, a dylid rhoi sylw dyledus i ganlyniadau'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb (**Atodiad 3**).

29. Mae'r broses ar gyfer ffedereiddio ysgolion a gynhelir yn cael ei llywodraethu gan Reoliadau Ffedereiddio Ysgolion a Gynhelir (Cymru) 2014.

30. Dylid ceisio cyngor cyfreithiol yn ôl yr angen mewn perthynas â datblygu a rhoi cynlluniau gweithredol ar waith.

<u>Goblygiadau AD</u>

31. Datblygwyd Addysg Caerdydd: Strategaeth Gydweithredu a Ffedereiddio 2024-2033 i adeiladu ar y cyflawniadau diweddar ar draws ysgolion Caerdydd, i ystyried y gofynion newidiol ar gyfer y dyfodol ac i amlinellu'r weledigaeth i gyflawni themâu a nodau Caerdydd 2030.

32. Bydd angen cydweithio rhwng y Cyngor, ysgolion, cyrff llywodraethu, Consortiwm Canolbarth y De, a phartneriaid eraill o bosib, er mwyn cyflawni'r strategaeth hon. Bydd angen ymgynghori'n llawn â rhanddeiliaid sy'n cynnwys arweinwyr ysgolion a staff, cyrff llywodraethu a bydd hefyd angen ymgysylltu ag undebau llafur.

33. Bydd y Gwasanaethau Pobl AD yn rhoi cyngor, cymorth ac arweiniad i'r corff llywodraethu ar gyfer cynllunio'r gweithlu a phrosesau recriwtio dilynol.

<u>Goblygiadau Eiddo</u>

34. Nid oes unrhyw oblygiadau uniongyrchol i eiddo yn deillio o'r strategaeth hon, fodd bynnag, bydd Ystadau Strategol yn parhau i weithio'n agos

DRAFT

gydag Addysg wrth i'r strategaeth ddatblygu a byddant ar gael i ddarparu cyngor a chymorth cysylltiedig ag eiddo yn ôl yr angen.

35. Lle bo unrhyw faterion rheoli eiddo, trafodion neu brisiadau eiddo perthnasol yn cael eu cynnal gan y Cyngor i gyflwyno unrhyw gynigion, dylid gwneud hynny yn unol â phroses Rheoli Asedau'r Cyngor ac mewn ymgynghoriad ag Ystadau Strategol a gwasanaethau perthnasol.

Goblygiadau Traffig a Thrafnidiaeth

36. Ni ddisgwylir i'r Strategaeth hon effeithio ar drefniadau teithio disgyblion cyffredinol ar gyfer disgyblion prif ffrwd ac ADY sy'n defnyddio Trafnidiaeth i Ddysgwyr ar gyfer eu taith i'r ysgol. Bydd swyddogion trafnidiaeth yn parhau i weithio gydag Addysg i gefnogi trefniadau teithio a chyfleusterau ar gyfer y daith i'r ysgol.

37. Byddai disgwyl i newidiadau mewn gweithrediadau a defnyddio staff gael goblygiadau teithio a thrafnidiaeth ar gyfer nifer fach o staff ym mhob Ffederasiwn neu Gydweithrediad a allai fod yn symud rhwng safleoedd. Byddai effaith fechan iawn ar draffig.

38. Byddai disgwyl i reolaeth a darpariaeth bresennol ysgolion allu bodloni'r newidiadau hyn mewn ymarfer gwaith ar gyfer nifer fach o staff. Pe bai angen datblygiad newydd o ganlyniad i'r strategaeth hon, byddai hyn yn amodol ar Safonau Parcio (sydd wedi'u cynnwys yng "Nghanllaw Cynllunio Atodol Rheoli Effeithiau Trafnidiaeth 2018"). Mae hyn yn nodi'r ddarpariaeth ofynnol ar gyfer lefelau lleiaf o gyfarpar storio beiciau sy'n cyfateb i un lle beicio i bob 5 disgybl ysgol uwchradd a'r dyraniadau parcio mwyaf posib, mewn un lle i bob 30 disgybl gyda dyraniadau pellach ar gyfer darpariaeth parcio i'r anabl.

Asesiadau o Effaith

39. Mae'r Asesiad o'r Effaith Sengl ar Gydraddoldeb cychwynnol wedi'i wneud ac wedi ei atodi fel **Atodiad 3**. Mae hyn yn cynnwys Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb, Asesiad o'r Effaith ar Hawliau Plant ac Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg. Byddai barn rhanddeiliaid yn cael ei cheisio fel rhan o unrhyw ymgynghoriadau a byddai'r asesiad yn cael ei adolygu fel rhan o'r dadansoddiad ôl-ymgynghori.

40. Byddai'r Cyngor hefyd yn gofyn am farn cymunedau'r ysgol a'r gymuned ehangach er mwyn llywio Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned, cyn ac yn ystod y cyfnod ymgynghori.

ARGYMHELLION

Argymhellir i'r Cabinet wneud y canlynol:

(i) Cymeradwyo mabwysiadu Addysg Caerdydd: Strategaeth Gydweithredu a Ffedereiddio 2024-2033

DRAFT

(ii) Dirprwyo cyfrifoldeb i'r Cyfarwyddwr Addysg a Dysgu Gydol Oes i ddatblygu a gweithredu cynlluniau gweithredol i ddarparu'r mesurau llwyddiant a nodir yn y strategaeth.

UWCH SWYDDOG CYFRIFOL	**Melanie Godfrey** Cyfarwyddwr Addysg a Dysgu Gydol Oes
	23 Chwefror 2024

Mae'r atodiadau canlynol ynghlwm:

Atodiad 1: Addysg Caerdydd: Strategaeth Gydweithredu a Ffedereiddio
Atodiad 2: Astudiaethau Achos Cydweithredu a Ffedereiddio Caerdydd 2024
Atodiad 3: Asesiad Effaith Sengl

Dogfennau cefndirol:

Strategaeth Caerdydd 2030.

Ysgolion Ffederal - Nodweddion cyffredin ffedereiddio effeithiol (llyw.cymru)

Proses ffedereiddio ysgolion a gynhelir: canllawiau i gyrff llywodraethu ac awdurdodau lleol [HTML] | GOV. CYMRU

DRAFT